

MANDAT FOR UTREDNING OM DATABESLAG

1. Bakgrunn

Databevis er i dag en svært vanlig del av bevistilbudet i straffesaker. Bevisene sikres og beslaglegges med hjemmel i straffeprosessloven kapittel 15 om ransaking og kapittel 16 om beslag. Siden straffeprosessloven ble vedtatt, har det skjedd en betydelig teknologisk utvikling som gjør det mulig å innhente store informasjonsmengder lagret på blant annet harddisker, minnepinner, SIM-kort og telefoner. Gjeldende regelverk er skrevet med sikte på beslag av mer tradisjonelle realbevis og er ikke tilpasset muligheten for beslag av store mengder digitalt lagret materiale. Dette har skapt en rekke praktiske og rettslige utfordringer, og Høyesterett har ved flere anledninger gitt uttrykk for at det er behov for en nærmere lov- eller forskriftsregulering av databeslag, jf. blant annet HR-2017-111-A og HR-2018-699-A.

Straffeprosessutvalget har omtalt noen av utfordringene knyttet til håndteringen av databeslag i NOU 2016: 24 Ny straffeprosesslov punkt 14.8.1 til 14.8.3. Utvalget tar i liten grad stilling til hvordan disse utfordringene skal håndteres, men foreslår å åpne for forskriftsregulering av fremgangsmåten ved behandlingen av databeslag, jf. utkast til ny straffeprosesslov § 19-9. Utredningen har vært på høring med frist 6. juni 2017. Under høringen tok flere høringsinstanser til orde for en fullstendig gjennomgang av regelverket knyttet til beslag.

2. Nærmere om oppdraget

På et overordnet nivå skal utredningen belyse temaet databeslag eller elektronisk beslag i straffesaker. Utreder skal identifisere de særskilte problemstillingene databeslag reiser, vurdere om det er behov for lovendringer, samt komme med konkrete forslag til lovendringer. Hovedmålsettingen med utredningen er å gjøre beslagsreglene bedre tilpasset moderne informasjonsteknologi, og dermed også å effektivisere prosessen knyttet til håndtering av databeslag.

Utreder skal blant annet se nærmere på hvordan databeslag skal håndteres når hele eller deler av materialet som vurderes beslaglagt, er eller kan være underlagt beslagsforbud. Utreder bør i den sammenheng vurdere om det er grunn til å endre reglene om beslag i andre ting som kan være underlagt beslagsforbud, slik som papirdokumenter, lydopptak, telefonlogger mv.

Videre bør utreder vurdere om det gjeldende beslagsbegrepet er treffende for databeslag. I den forbindelse bør utreder gå nærmere inn på grensdragningen mellom ransaking og beslag i data. Som et bakteppe for drøftelsene bør utreder også gi en beskrivelse av de tekniske fremgangsmåtene som benyttes ved databeslag, og redegjøre for hvilke overordnede hensyn som begrunner valget av teknisk fremgangsmåte.

Problemstillingene skal drøftes i lys av grunnleggende straffeprosessuelle prinsipper som kontradiksjon, partslikhet og proporsjonalitet. Videre må forslagene være i samsvar med de menneskerettslige krav som følger av blant annet Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen, herunder bør forholdet til EMK artikkel 6 og artikkel 8 vurderes særskilt. Der det er hensiktsmessig bør utreder se hen til reglene om bevissikring etter tvisteloven og andre lover som inneholder slike bestemmelser, og om nødvendig vurdere endringer også i disse regelsettene. Utreder skal også – der det synes hensiktsmessig – se hen til hvordan problemstillinger knyttet til databeslag håndteres i andre jurisdiksjoner. Forslagene skal utarbeides på grunnlag av en overordnet målsetting om effektiv, rettsikker og tillitvekkende behandling av straffesaker.

3. Utredningsoppdraget for øvrig

Utredningen skal inneholde lovforslag med merknader i tråd med konklusjonene i vurderingen av behovet for lovendringer. Det skal så vidt mulig redegjøres for økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser av forslaget.

Lovforslaget skal utarbeides i samsvar med retningslinjene i Justisdepartementets veileder Lovteknikk og lovforberedelse (2000).

Utredningen skal utformes slik at den kan sendes på høring uten ytterligere utredning av departementet.

Utredningen skal avgis sin utredning innen 1. november 2020.